

УДК 663.5.003.13:65.015.3

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО
ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
СПИРТОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
УКРАЇНИ ©**

О.І. ШАМАНСЬКА,
*кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки,*

Я.В. ПАЛАМАРЕНКО,
*аспірант
кафедри економіки,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

У статті проаналізовано основні підходи до оцінювання ефективності функціонування підприємств спиртової промисловості України. Розкрито сутність категорії "ефективність" на рівні підприємств спиртової промисловості, види економічної ефективності, а також основні проблеми та перспективні напрямки ефективного функціонування даної галузі. Визначено, що оцінка різних видів ефективності має здійснюватись з урахуванням певних особливостей: ресурсна, цільова та структурно-статична ефективність вимірюються за функціональними підсистемами та підсистемою "управління", оскільки виявляються в дії окремих факторів впливу за ними, а оцінка структурно-динамічної ефективності, яка виражає можливість функціонування підприємства на іншій, розширеній та якісній основі, оцінюється на рівні підприємства в цілому. Досліджено та проаналізовано групи економічних показників та критеріїв системи економічної ефективності підприємств спиртової промисловості, а також їхня значущість у діяльності промисловості та їх вплив на підвищення роботи підприємств спиртової галузі. Висвітлено питання щодо оцінки ефективності функціонування підприємств спиртової промисловості та визначено рівень ефективності функціонування підприємств спиртової промисловості України. Досліджено вплив матеріальних, фінансових, інформаційних, внутрішніх та зовнішніх чинників на кінцевий результат діяльності підприємств спиртової галузі України.

Ключові слова: ефективність, оцінка, розвиток, підприємство, спиртова промисловість, виробництво, прибуток, витрати.

Рис.1. Літ. 14.

Постановка проблеми. Питання ефективності виробництва органічно притаманне будь-якій суспільно-економічній формації. Уже на ранніх стадіях свого розвитку людство в особі окремих індивідуумів ставило собі за мету виконувати якусь певну роботу швидше, якісніше й дешевше, намагаючись економно витратити власні зусилля для досягнення поставленої мети. Такі намагання людства мають одновекторну цілеспрямованість – підвищити результативність затраченої праці, тобто забезпечити зростання її ефективності. Досягти цього можна лише за умови

© **О.І. ШАМАНСЬКА, Я.В. ПАЛАМАРЕНКО, 2016**

забезпечення конкурентоспроможного, ефективного виробництва, яке в свою чергу посилюватиме продовольчу безпеку України. Тому дослідження питання ефективності в спиртовій промисловості є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх наукових досліджень свідчить про достатню кількість представлених розробок ефективності функціонування спиртової промисловості. Так, поняття "ефективність" було введено В. Петті для визначення результативності запропонованих заходів щодо розвитку подій на підприємстві, А. Емерсон розглядав поняття ефективності та продуктивності у виробництві у тісному зв'язку та довів їх нерозривний характер, Ч. Бернард вважав ефективність як можливість формування такої мотивації, що сприяє рівновазі між економічними та соціальними складовими стратегії підприємства [10, с. 57]. У працях С. Лобового, І. Маркіна, В. Залізко, С. Малюка, Г. Савицької поступово проводиться зв'язок складових ефективності із саме управлінською діяльністю керівництва підприємства. М. Братанич визначає соціальну ефективність як складну, багатофункціональну систему зв'язків, що дозволяє досягти мети підприємству, яка полягає у задоволенні потреб працівників та споживачів продукції.

Проблемні питання відображені у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: О. Амосов [2], М. Братнович [3], І. Демків [4], В. Залізко [5], Г. Калетнік [6], С. Лобов [7], І. Маркіна [8], С. Малюк [9] Г. Савицька [10], А. Українець [11], О. Шаманська [12], О. Шляга [13] та ін. Згадані науковці у своїх дослідженнях розкривають актуальність питань щодо ефективності функціонування спиртової промисловості України.

Формування цілей статті. Дослідження особливостей понять "ефективність", аналіз основних підходів до ефективного функціонування підприємств спиртової промисловості України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єктивна оцінка ефективності діяльності підприємства має винятково велике значення, оскільки характеризує успішність менеджменту підприємства, формує його імідж, сприяє доступу на ринки капіталу і обґрунтовує доцільність інвестицій. В умовах трансформаційних процесів в економіці ефективність діяльності підприємств спиртової промисловості значно знизилась, проте проблема не знайшла свого комплексного вирішення. Останнім часом все більшої значущості набувають процеси підвищення ефективності виробництва через впровадження інноваційних стратегій розвитку [11, с. 17].

Аналіз економічної літератури показав, що існують різні позиції вчених щодо трактування змісту і видів ефективності. Результати їх аналізу дали змогу виявити такі основні підходи до ідентифікації видів та ключових ознак даної економічної категорії:

1. Ефективність ототожнюється з прибутковістю. Представники даного підходу вважають, що метою функціонування підприємства є отримання прибутку, а тому єдиним можливим видом ефективності є прибутковість.

2. Ефективність у процесі функціонування підприємства може набувати різних видів. Зокрема, виходячи з необхідності виробництва продукції для задоволення потреб споживачів, ефективність має вид продуктивності.

3. Ефективність розглядається як процес довгострокового розвитку підприємства. Виходячи з чого, основними видами ефективності є відносний приріст ринкової вартості та відносний приріст виробничого потенціалу підприємства [3, с. 35].

Аналіз показав, що категорія "ефективність" на рівні підприємства характеризує зв'язок між величиною отриманого результату його діяльності й кількістю інвестованих або витрачених у виробництві ресурсів. Підвищення ефективності можна досягнути шляхом використання меншої кількості ресурсів для створення такого результату або за використанням такої самої кількості ресурсів чи більшого випуску з відносно меншою кількістю ресурсів для створення більшого результату.

Оцінюючи економічну ефективність діяльності підприємства, потрібно враховувати такі види економічної ефективності як:

- ефективність діяльності підприємства в цілому;
- ефективність участі в капіталі підприємства (ефективність власного капіталу власника підприємства або ефективність інвестицій у статутний капітал підприємства його учасників) [1, с. 85].

Підвищення ефективності є життєво важливим, особливо в умовах ресурсодефіцитної економічної ситуації. Для оцінки рівня ефективності потрібні як фінансові, так і нефінансові визначники ефективності. Визначення ефективності – це кількісна оцінка її рівня, його мета – встановити чи зросла ефективність. Сутність проблеми підвищення ефективності полягає в тому, щоб на кожну одиницю витрат досягти максимального результату. Оцінки ефективності діяльності підприємства здійснюється за допомогою певних кількісних характеристик, які відображають відповідність результатів і витрат підприємства цілям діяльності, а також деяких якісних характеристик. Так, прямі показники оцінки рівня ефективності визначаються як співвідношення результатів діяльності та витрат. При цьому категорія "витрати" охоплює ресурси різного виду, які використовує у своїй діяльності підприємство.

При оцінці ефективності необхідно враховувати, що витрати підприємства, пов'язані з його діяльністю, можуть бути здійснені у різні періоди часу, а моменти досягнення результатів можуть не збігатися з моментами здійснення витрат. Тому при оцінці ефективності має значення не тільки загальна величина витрат і результатів, а й розподіл їх у часі [7].

Проблема визначення економічної ефективності діяльності підприємства пов'язана з визначенням відповідного критерію ефективності і формуванням системи показників. Визначення загальної ефективності діяльності підприємства вимагає врахування багатьох чинників. Оцінка ефективності проводиться з певною метою для конкретних споживачів такої інформації, на певному рівні в межах підприємства, можна оцінювати ефективність діяльності підприємства в цілому, а можна ефективність використання окремих груп його активів на підприємствах різних розмірів та організаційно-правових форм, публічних і непублічних [12].

Економічна ефективність виробництва може бути виражена через її критерій і показники. Критерій (від грец. – засіб для судження) – це визначальна ознака, мірило оцінки. Показники ж економічної ефективності виробництва кількісно виражають зміст критерію економічної ефективності.

На сьогоднішній день спиртовій промисловості є до чого прагнути, адже аналізуючи роботу ДП "Укрспирт" за останні роки, показники мають тенденцію до спадання. Цього не можна допускати, бо незважаючи на те, що виробництво спирту етилового знизилось на 21% порівняно з 2015 р. (9,4 млн дол), а в 2014 р (11, 9 млн дол), ДП "Укрспирт" в 2015 році перерахувало до бюджету різних рівнів 434 млн грн, адже ДП "Укрспирт" є одним з найбільших платників податків у країні. Фінансовим планом на 2016 рік передбачена сплата податків більш як 500 млн грн. [14].

Виходячи з вище сказаного, варто зазначити, що спиртова промисловість може позитивно впливати на рівень економіки України, а особливо якщо йти по шляху виробництва біоетанолу, що в свою чергу знизить енергозалежність країни від імпорту природних енергоносіїв.

Розглянемо економічні показники, які характеризують економічну ефективність підприємств спиртової промисловості в цілому. При цьому, економічний показник – узагальнена кількісна характеристика досліджуваного соціального явища або процесу. Економічні показники підрозділяють на кількісні і на якісні. З економічних показників на рівні підприємства найбільшою мірою цим вимогам відповідає рентабельності його діяльності. Разом з тим поглиблений і всебічний аналіз ефективності виробництва можливий тільки на основі використання системи показників.

Отже, показники економічної ефективності [8, с. 26]:

1. **Окупність витрат** – відношення обсягу валової продукції до сукупних витрат живої і матеріалізованої праці (він є узагальнюючим показником).

2. **Чиста продукція** включає в себе чистий дохід і фонд оплати праці. Є джерелом споживання і накопичення. Оскільки деяка частина створеної в сільському господарстві чистої продукції реалізується в промисловості, вона може бути визначена тільки розрахунковим шляхом. Тому чиста продукція не завжди точно відображає дійсний рівень і динаміку ефективності виробництва.

3. **Прибуток** – реалізована частина чистого доходу і один з найважливіших синтетичних показників ефективності діяльності підприємств. Різні концепції витрат припускають і різні концепції прибутку.

Економічний прибуток від реалізованих товарів і послуг являє собою різницю між загальним доходом підприємства (виручкою) і альтернативними (поставлений) витратами на всі ресурси, використані для виробництва даних товарів і послуг. Якщо змінні витрати перевершують загальний дохід, то негативний прибуток називають збитками підприємства.

4. **Рентабельність** – відношення прибутку до витрат, як правило, визначається по товарній продукції, однак може бути визначена і по валовій продукції.

5. **Норма прибутку** – відношення прибутку до вартості основних і оборотних фондів.

Показники 4 і 5 вважаються критерієм економічної ефективності діяльності підприємств. Однак при цьому слід пам'ятати, що прибуток у підприємствах є лише частиною чистої і валової продукції і, як усяка частина, не завжди відображає тенденцію зміни цілого.

Найбільш загальним показником витрат є сукупні витрати живої і матеріалізованої праці. Однак останні можна отримати лише складним розрахунковим шляхом.

6. У підприємствах формою вираження та обліку витрат виробництва є **собівартість** – вона є одним з важливих показників ефективності виробництва.

7. **Продуктивність** живої праці – вихід валової і чистої продукції на одиницю витрат праці. Для більш правильної оцінки ефективності, поряд з продуктивністю живої праці, важливо оцінити фондомісткість (відношення середньорічної вартості основних фондів сільськогосподарського призначення до вартості валової продукції), окупність оборотних коштів (вихід валової продукції на одиницю витрат оборотних коштів) і матеріаломісткість (зворотний показник окупності оборотних коштів) [9, с. 23].

Використовують декілька методичних підходів оцінки ефективності. Зокрема, традиційний підхід базується на класичній моделі Дюпона "Рентабельність капіталу", передбачає оцінку ефективності на основі двох груп показників: узагальнюючих - показників першого рівня, які характеризують ефективність діяльності підприємства в цілому, порівнюючи результативні показники з витратами усіх ресурсів, та показників другого рівня, які оцінюють ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства.

Багаточинниковий підхід пропонується в науковій економічній літературі, проте рідко застосовується на практиці. Передбачає використання агрегованих індексів ефективності, що є складними і важкими для інтерпретації, а тому і не стали загально визнаними [4, с. 20].

В умовах становлення ринкових відносин проблема ефективності функціонування підприємств спиртової промисловості стає особливо актуальною.

Оскільки підприємства спиртової промисловості є відкритою системою і діють в межах певної національної економіки, проблему ефективності його діяльності можна розглядати з позицій різних зацікавлених сторін. Як економічна категорія ефективність має багато різновидів:

- економічна ефективність відображає відповідність витрат і результатів діяльності підприємства цілям та інтересам його учасників у грошовій формі;
- соціальна відображає відповідність витрат і соціальних результатів діяльності підприємства цілям і соціальним інтересам суспільства;
- екологічна відображає відповідність витрат й екологічних результатів інтересам держави і суспільства.

Проведений аналіз показав, що застосовують два підходи до оцінки ефективності діяльності підприємств спиртової промисловості: грошовий і ресурсний. За грошового підходу результати і витрати визначаються в надходженнях (приплив) і витратах (відплив) грошових коштів. За ресурсного підходу результати характеризуються обсягом виготовленої продукції, а витрати – обсягом витрачених ресурсів різного виду. Однак незважаючи на те, що витрати і результати вимірюються у грошовому вираженні, вони вважаються отриманими, коли продукція виготовлена, а витрати – здійсненими в момент споживання відповідного ресурсу. Відірваність у часі між виробництвом і оплатою продукції, споживанням і оплатою, наприклад, сировини, при цьому часто не беруть до уваги. Основна відмінність між грошовим і ресурсним підходом полягає в різних підходах до витрат і результатів та моменту часу, до якого їх зараховують.

За умов ресурсного підходу витрати будь-якого ресурсу враховуються в момент їх здійснення, результати, наприклад, виготовлена продукція, в момент виробництва. За грошового підходу витрати будь-якого ресурсу враховуються в момент оплати. Сам по собі факт випуску готової продукції дає підприємцю лише моральне задоволення. На фінансовий стан підприємства це вплине тоді, коли на його рахунок надійдуть гроші за відвантажену продукцію. Тому грошовий підхід потребує посиленої уваги до питань збуту продукції. За цього підходу важливо врахувати різницю в часі між отриманням ресурсу та його оплатою [13, с. 68].

Сучасні тенденції, що існують в світі при використанні продукції спиртової промисловості, дозволяють вирішити низку взаємопов'язаних проблем соціального і екологічного характеру. Так, останнім часом все більшої значущості набувають технології спрямовані на покращення якості пального із використанням високооктанових кисневмісних добавок до бензинів, що дозволяє відносити сумішеві бензини до біопалив. Вирішення цієї проблеми дозволить паралельно вирішити низку проблем галузей-споживачів, а саме енергетики та нафтопереробки. Також застосування високооктанових кисневмісних добавок до бензинів при виробництві біопалива дозволить значно покращити екологічну ситуацію, особливо у великих містах [6, с. 63].

Рис. 1. Змістовна схема оцінки ефективності функціонування підприємств спиртової промисловості

*Джерело: узагальнено автором на основі [1; 2, с.118].

При дослідженні даного питання є важливим аспектом розглянути змістовну схему оцінки ефективності функціонування підприємств спиртової промисловості, яка базується на положенні про те, що оскільки результати, які формують ефективність функціонування підприємства, виявляються в її видах – ресурсній, цільовій та структурній ефективності, то й методичний підхід до оцінки ефективності має ґрунтуватись на таких критеріях: ступені використання ресурсів, рівні досягнення поставлених цілей, стійкості функціонування у ринковому середовищі (рис. 1). Запропоновані критерії оцінки ефективності характеризують досягнення певних видів результатів функціонування підприємства, які формуються в його підсистемах і на рівні підприємства в цілому [2, с. 117].

Оцінка різних видів ефективності має здійснюватись з урахуванням певних особливостей: ресурсна, цільова та структурно-статична ефективність вимірюються за функціональними підсистемами та підсистемою "управління", оскільки виявляються в дії окремих факторів впливу за ними, а оцінка структурно-динамічної ефективності, яка виражає можливість функціонування підприємства на іншій, розширеній та якісній основі, оцінюється на рівні підприємства в цілому.

В свою чергу неефективне управління підприємством може спричинити за собою самі різні заходи відповідальності починаючи від зміни менеджменту і закінчуючи банкрутством. Дані наслідки відіграють істотну роль не тільки в житті конкретного підприємства, а й в економіці в цілому. Це свого роду ринковий механізм природного відбору, що дозволяє зберегти місце під сонцем лише найсильнішим і перерозподілити на їхню користь ресурси. Оскільки відповідальність не є результатом морального рішення, вона передбачає механізм санкцій, який у більшості випадків забезпечує дієздатність цього інституту в ринковій економіці [5, с. 21].

Висновки. Ефективне функціонування підприємств спиртової промисловості потребує оптимального поєднання і використання наявних ресурсів задля отримання найвищого результату. Система чинників економічної ефективності виробництва в сучасних умовах повинна включати раціональність поєднання внутрішніх (інформаційна база, виробничі ресурси, менеджмент, виробництво, результати виробництва та маркетинг) та зовнішніх (державна, економічна та соціальна політика, ринкове середовище, структурні зміни, інституціональні зміни) чинників, які безпосередньо впливають на кінцевий результат ефективного функціонування спиртової промисловості.

В свою чергу підвищення ефективності функціонування підприємств спиртової промисловості має забезпечити економічний та соціальний розвиток територій, який на сучасному етапі характеризується негативними тенденціями: низьким рівнем заробітної плати, високим безробіттям, недостатньою соціальною інфраструктурою.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних сільськогосподарських підприємств: теорія, методика, аналіз / В.Г. Андрійчук. – К.: КНТУ, – 2005. – 292с.
2. Амосов О.Ю. Формування моделі управління ефективністю діяльності підприємств / О.Ю. Амосов, В.А. Головка // Проблеми економіки. 2015. – № 4. – С. 115-120.

3. Братнович М. В. Визначення сутності економічної ефективності та класифікація їх видів / М. В. Братнович, Г. В. Полозова // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 7. – С. 55-38.
4. Демків І.О. Тенденції розвитку спиртової галузі України. Можливості і межі гнучкості суб'єктів господарювання / І.О. Демків // Економічний аналіз. – 2014. – №2. – С. 18-23.
5. Залізко В.Д. Шляхи підвищення ефективності виробничих ресурсів сільського господарства України у контексті зміцнення економічної безпеки / В.Д. Залізко // Економіка АПК. – 2014. – № 10. – С. 19-27.
6. Калетнік Г.М. Біопаливна галузь і енергетична та продовольча безпека України / Г. М. Калетнік // Вісник аграрної науки. – 2009. – № 8. – С. 62-64.
7. Лобов С.П. Сучасні концепції економічної ефективності та ефективності управління підприємством [Електронний ресурс]/ С. П. Лобов // Ефективна економіка. – 2015. – № 4. Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua
8. Маркіна І.А. Методологічні питання ефективності управління підприємствами / І.А. Маркіна // Фінанси України. – 2013. – № 6. – С. 24-32.
9. Малюк С.О. Показники та методи оцінки ефективності системи управління підприємствами спиртової промисловості / С.О. Малюк // Економіка АПК. – 2015. – № 6 (3). – С. 22-25.
10. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. Посібник / Г. В. Савицька. – К.: Знання, 2007. – 668 с.
11. Українець А. В. Спиртова галузь на шляху до інноваційного розвитку / А. В. Українець // Харчова і переробна промисловість. – 2014. – № 12. – С. 16-19.
12. Шаманська О.І. Сучасні підходи до оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства [Електронний ресурс] / О.І. Шаманська // Ефективна економіка. – 2013. – № 3. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua
13. Шляга О.В. Шляхи підняття ефективності роботи підприємства / О.В. Шляга, М. В. Гальцева // Економічний вісник. Збірник Запорізької Державної Інженерної Академії[Електронний ресурс]. 2014. – № 12. – С. 66-75. – Режим доступу: www.zgia.zp.ua
14. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Andriychuk V.H. Efektyvnist' diyal'nosti ahrarnykh sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv: teoriya, metodyka, analiz / V.H. Andriychuk. – К.: KNTU, 2005. – 292s.
2. Amosov O.Y., Holovko V.A. Formuvannya modeli upravlinnya efektyvnisty diyal'nosti pidpryyemstv / O.Y. Amosov, V.A. Holovko // Problemy ekonomiky. – 2015. – № 4. – S. 115-120.
3. Bratnovych M. V., Polozova H. V. Vyznachennya sutnosti ekonomichnoyi efektyvnosti ta klasyfikatsiya yikh vydiv / M. V. Bratnovych, H. V. Polozova // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2014. – № 7. – S. 55-38.
4. Demkiv I.O. Tendentsiyi rozvytku spyrtovoyi haluzi Ukrayiny. Mozhlyvosti i mezhi hnuchkosti sub"yektiv hospodaryuvannya / I.O. Demkiv // Ekonomichnyy analiz. – 2014. – №2. – S. 18-23.

5. Zalizko V.D. Shlyakhy pidvyshchennya efektyvnosti vyrobnychykh resursiv sil'skoho hospodarstva Ukrayiny u konteksti zmitsnennya ekonomichnoyi bezpeky / V. D. Zalizko // Ekonomika APK. – 2014. – № 10. S. 19-27.
6. Kaletnyk H.M. Biopalyvna haluz' i enerhetychna ta prodovol'cha bezpeka Ukrayiny / H. M. Kaletnyk // Visnyk ahrarynoyi nauky. – 2009. – № 8. – S. 62-64
7. Lobov S.P. Suchasni kontseptsii ekonomichnoyi efektyvnosti ta efektyvnosti upravlinnya pidpryyemstvom / S. P. Lobov // Efektyvna ekonomika [www.economy.nayka.com.ua]. – 2015. – № 4.
8. Markina I.A. Metodolohichni pytannya efektyvnosti upravlinnya pidpryyemstvamy / I.A. Markina // Finansy Ukrayiny. – 2013. – № 6. – S. 24-32.
9. Malyuk S.O. Pokaznyky ta metody otsinky efektyvnosti systemy upravlinnya pidpryyemstvamy spyrtovoyi promyslovosti / S.O. Malyuk // Ekonomika APK. – 2015. – № 6 (3). – S. 22-25.
10. Savyts'ka H. V. Ekonomichnyy analiz diyal'nosti pidpryyemstva: navch. Posibnyk / H. V. Savyts'ka. – K.: Znannya, 2007 668s.
11. Ukrainets' A. V. Spyrtova haluz' na shlyakhu do innovatsiynoho rozvytku / A. V. Ukrainets' // Kharchova i pererobna promyslovist'. 2014. – № 12. – S. 16-19.
12. Shamans'ka O.I. Suchasni pidkhody do otsinyuvannya efektyvnosti upravlinnya resursnym potentsialom pidpryyemstva / O.I. Shamans'ka // Efektyvna ekonomika [www.economy.nayka.com.ua]. – 2013. – № 3.
13. Shlyaha O.V., Hal'tseva M. V. Shlyakhy pidnyattya efektyvnosti roboty pidpryyemstva / O. V. Shlyaha, M. V. Hal'tseva // Elektronnyy resurs [www.zgia.zp.ua] – 2014. – № 12. – S. 66-75.
14. Elektronny`j resurs. Rezhy`m dostupu: [http://www.ukrstat.gov.ua].

ANNOTATION

MODERN APPROACHES TO EVALUATION THE EFFICIENCY OF ENTERPRISES OF ALCOHOL INDUSTRY OF UKRAINE

SHAMANSKA Olena,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Economics,

PALAMARENKO Yana,
Postgraduate of the Department of Economics,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

In the article the main approaches to the evaluation of the efficiency of enterprises alcohol industry of Ukraine are analyzed. The essence of the category of "efficiency" at the enterprises of alcohol industries level, types of economic efficiency, as well as major issues and future directions of the effective functioning of the industry are revealed. It is determined that the evaluation of various types of efficiency should take into account the specific characteristics: resource, targeted and structurally static efficiency measured by functional subsystems and subsystem "control", as manifested in the actions of individual factors influencing them, and the assessment of structural-dynamic efficiency, which

expresses the possibility of functioning on a different, extended and qualitative basis, is estimated at the whole enterprise. Economic parameters and criteria for the system of economic efficiency of enterprises of alcohol industry, and their importance in the activities of the industry and their impact on the increase of enterprises of alcohol industry are studied and analyzed. The questions to assess the efficiency of enterprises of alcohol industry are examined and the level of efficiency of the enterprises of alcohol industry of Ukraine is determined.

The influence of the material, financial, informational, internal and external factors on the final outcome of enterprises of alcohol industry of Ukraine.

Key words: efficiency, evaluation, development, enterprise, alcohol industry, production, profits, costs.

Fig.1. Lit. 14.

**АННОТАЦИЯ
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ СПИРТОВОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ**

**ШАМАНСКАЯ Елена Игоревна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры экономики,**

**ПАЛАМАРЕНКО Яна Викторовна,
аспирант кафедры экономики,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)**

В статье проанализированы основные подходы к оценке эффективности функционирования предприятий спиртовой промышленности Украины. Раскрыта сущность категории "эффективность" на уровне предприятий спиртовой промышленности, виды экономической эффективности, а также основные проблемы и перспективные направления эффективного функционирования данной отрасли. Определено, что оценка различных видов эффективности должно осуществляться с учетом определенных особенностей: ресурсная, целевая и структурно-статическая эффективность измеряются по функциональным подсистемами и подсистемой "управление", поскольку оказываются в действии отдельных факторов влияния за ними, а оценка структурно-динамической эффективности, которая выражает возможность функционирования предприятия на другой, расширенной и качественной основе, оценивается на уровне предприятия в целом. Исследованы и проанализированы группы экономических показателей и критериев системы экономической эффективности предприятий спиртовой промышленности, а также их значимость в деятельности промышленности и их влияние на повышение работы предприятий спиртовой отрасли. Освещены вопросы оценки эффективности функционирования предприятий спиртовой промышленности и определен уровень эффективности функционирования предприятий спиртовой промышленности Украины.

Исследовано влияние материальных, финансовых, информационных, внутренних и внешних факторов на конечный результат деятельности предприятий спиртовой отрасли Украины.

Ключевые слова: эффективность, оценка, развитие, предприятие, спиртовая промышленность, производство, прибыль, расходы.

Рис.1. Лит. 14.

Інформація про авторів

ШАМАНСЬКА Олена Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна 3, e-mail: lena-golub@mail.ru).

ПАЛАМАРЕНКО Яна Вікторівна – аспірант кафедри економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна 3, e-mail: yanissimopalamar@mail.ru).

SHAMANSKA Olena - Candidate of Economic Sciences, Associate professor of the Department of Economics, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna str., e-mail: lena-golub@mail.ru).

PALAMARENKO Yana – Postgraduate of Department of Economics, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna str., e-mail: yanissimopalamar@mail.ru).

ШАМАНСКАЯ Елена Игоревна - кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная 3, e-mail: lena-golub@mail.ru).

ПАЛАМАРЕНКО Яна Викторовна – аспірант кафедри економіки, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная 3, e-mail: yanissimopalamar@mail.ru).

